

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9So/197/2016
Identifikačné číslo spisu: 7016200303
Dátum vydania rozhodnutia: 27.03.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:7016200303.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci navrhovateľa: T. B., bytom Q. Č.. XXXX/XX, B., zastúpený JUDr. Melániou Kvietikovou, advokátkou so sídlom Tomášikova č. 35, Košice, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 - 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 07.12.2015 o nároku na invalidný dôchodok, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 24. mája 2016, č. k. 5Sd/19/2016-24, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 24. mája 2016, č. k. 5Sd/19/2016-24 p o t v r d z u j e .

Odporkyni n e p r i z n á v a náhradu trov odvolacieho konania.

Odôvodnenie

Krajský súd rozsudkom z 24.05.2016, č. k. 5Sd/19/2016-24, potvrdil rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 07.12.2015 (ďalej aj len „preskúmané rozhodnutie“) a navrhovateľovi nepriznal náhradu trov konania.

Preskúmaným rozhodnutím zo 07.12.2015 odporkyňa podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) zamietla žiadosť navrhovateľa o invalidný dôchodok s odôvodnením, že pred vznikom invalidity, teda pred 10.11.2014 vzhľadom na dosiahnutý vek nad 45 rokov nezískal potrebnú dobu najmenej 15 rokov dôchodkového poistenia, keď získal iba 12 rokov a 280 dní dôchodkového poistenia, pričom vzhľadom na to, že navrhovateľovi bol od 01.08.2012 priznaný výsluhový dôchodok, podľa § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení mu nemožno do obdobia dôchodkového poistenia započítať doby služby policajta od 30.09.1977 do 26.09.1977 a od 01.06.1988 do 31.07.2012, zhodnotené pre nárok na výsluhový dôchodok.

V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že mal rozhodnutím Generálneho riaditeľstva Zboru

väzenskej a justičnej strážne preukázané, že navrhovateľ získal dobu služby v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok a tento dôchodok mu aj bol podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov priznaný. Taktiež mal preukázané, že vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia nezískal pred vznikom invalidity, teda vo veku nad 45 rokov, potrebnú dobu dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 písm. g/ zákona o sociálnom poistení.

Krajský súd poukázal na to, že v zmysle judikatúry najvyššieho súdu (rozsudok sp. zn. 9So/138/2011 z 22.08.2012) je možné doby služby v osobitnom systéme hodnotiť aj na účely starobného dôchodku a jeho výšku krátiť v zmysle čl. 33 ods. 2 Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach (č. 128), ktorý bol zverejnený v Zbierke zákonov pod č. 416/1991 Zb. (ďalej aj len „Dohovor č. 128“), avšak vzhľadom na to, že invalidný dôchodok je uvedený v II. časti Dohovoru č. 128, aplikácia jeho čl. 33 ods. 2 nie je možná. Rozhodnutie odporkyne preto potvrdil ako súladné so zákonom.

Rozsudok krajského súdu napadol navrhovateľ včas podaným odvolaním. Namietol čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 1 a čl. 39 Ústavy SR a poukázal na časť IX Dohovoru o minimálnej norme sociálneho zabezpečenia (č. 102), v zmysle ktorého sa invalidný dôchodok má zabezpečiť chránenej osobe, ktorá pred tým, ako nastala sociálna udalosť, splnila podľa určených pravidiel čakaciu dobu 15 rokov príspevkových alebo zamestnania alebo 10 rokov pobytu (čl. 57 a 58). Žiadal preto, aby najvyšší súd rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutia odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

Odporkyňa v stručnom vyjadrení k odvolaniu považovala rozsudok krajského súdu za vecne správny a odvolanie za nedôvodné. Navrhla preto, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“).

Podľa § 492 ods. 1 SSP konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

V súlade s citovaným ustanovením najvyšší súd v konaní postupoval podľa ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok bez pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 OSP a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa nemožno vyhovieť.

Podľa § 1 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení tento zákon sa nevzťahuje na príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej strážne, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchrannej služby, ozbrojených príslušníkov finančnej správy (ďalej len „policajt“), profesionálnych vojakov ozbrojených síl, vojakov mimoriadnej služby (ďalej len „profesionálny vojak“), ktorých sociálne zabezpečenie je upravené osobitným predpisom, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal invalidný, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

Podľa § 72 ods. 1 písm. g/ zákona o sociálnom poistení počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku nad 45 rokov je najmenej 15 rokov.

Podľa § 72 ods. 2 zákona o sociálnom poistení počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok sa zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity zákona o sociálnom poistení.

Nebolo sporné, že navrhovateľ získal doby služby policajta v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok z osobitného systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov podľa zákona č. 328/2002 Zb.. Taktiež nebolo sporné, že vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, upraveného zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení získal obdobie dôchodkového poistenia (tzv. „civilné zamestnanie“) v rozsahu menej ako 15 rokov, keď v ňom získal len 12 rokov a 280 dní. Sporným nebol ani dátum vzniku invalidity dňom 10.11.2014, ku ktorému bol navrhovateľ vo veku nad 45 rokov.

Podľa § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt a profesionálny vojak nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Podľa § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby získané do 31.12.2003, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky pri posudzovaní zákonnej úpravy nároku na invalidný dôchodok v danej veci mal za to, že ustanovenia § 60 ods. 2 a 3 a § 255 ods. 5 a 6 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení nie sú v súlade s čl. 12 ods. 2, čl. 39 ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky, preto v súlade s § 109 ods. 1 písm. b/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v spojení s § 492 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok uznesením z 26.09.2016 odvolacie konanie prerušil do skončenia konania Ústavného súdu SR o návrhu na začatie konania o súlade predmetných ustanovení zákona o sociálnom poistení s Ústavou Slovenskej republiky. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom zo dňa 13.02.2019, sp. zn. PL. ÚS 16/2017-52, tomuto návrhu najvyššieho súdu nevyhovel. V dôvodoch nálezu Ústavný súd okrem iného uviedol:

„... posudzovanie nároku na vznik invalidného dôchodku sa systémovo posudzuje podľa právnej úpravy, t. j. iného systému, ako je sociálne zabezpečenie policajtov a vojakov vrátane potrebnej doby zamestnania ako jednej z podmienok pre vznik nároku naň. Možnosť vzniku nároku na invalidný dôchodok zo systému „všeobecného“ sociálneho poistenia osobám, ktoré boli účastníkmi systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov, môže fakticky/reálne nastať až po tom, ako policajt alebo vojak ukončil svoj služobný pomer, bol mu priznaný výsluhový dôchodok a rozhodol sa ďalej pracovať ako zamestnanec participujúci obligatórne na sociálnom poistení podľa zákona o sociálnom poistení. Z dôvodu, že ide o osoby začlenené do samostatného systému sociálneho zabezpečenia rešpektujúci osobitnú náročnosť ich práce a verejný záujem na zabezpečení výkonu týchto služieb ktoré sa po skončení ich služobného pomeru zamestnali v rámci iných pracovnoprávných vzťahov zakladajúcich ich účasť na sociálnom poistení, kde však platia iné pravidlá, môžu sa im tieto iné pravidlá zdať, vzhľadom na čas, kedy do týchto nových vzťahov vstúpili, prísne. Zdanie prísnosti môže u nich evokovať aj zdanie protiústavnosti.

Podľa názoru ústavného súdu by ale riešenie, ktoré by v rámci sociálneho poistenia bez ďalšieho favorizovalo určitú skupinu subjektov z iného systému sociálneho zabezpečenia - odpustiť alebo znížiť bez ďalšieho všeobecne ustanovenú potrebnú dobu účasti na sociálnom poistení pre vznik nároku na invalidný dôchodok - by bolo vo vzťahu k ostatným účastníkom systému sociálneho poistenia nesystémové a nespravodlivé. Ak by malo ísť o „zmäkčenie“ podmienok pre vznik nároku na invalidný dôchodok podľa zákona o sociálnom poistení, teda o „zvýhodnenie“ osôb poberajúcich výsluhový dôchodok bez toho, aby sa toto „zmäkčenie“ eliminovalo iným riešením, prípadne participáciou štátu, potom by vyvstala aj otázka ústavnosti takéhoto riešenia. ...

... nemožno nebrať do úvahy a prehliadnúť, že zákon o sociálnom poistení a zákon o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov upravujú dva samostatné vedľa seba stojace sociálne systémy, ktoré poskytujú zabezpečenie v starobe, pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa pre iný okruh osôb a za iných podmienok ustanovených týmito zákonmi upravujúcimi jednotlivé systémy. Nemožno

však argumentovať protiústavnosťou všeobecne aplikovateľného modelu dôb zamestnania pre vznik nároku na invalidný dôchodok tých osôb, ktoré sú štandardnými účastníkmi tohto systému, a to len preto, že pre skupinu osôb prichádzajúcich z iného systému, ale teraz už zúčastnených vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, sú parametre nastaveného modelu dôb zamestnania pre nich náročné na splnenie a z ich pohľadu prísne až nespravodlivé. Vzhľadom na uvedené je v prvom rade vecou zákonodarcu, ako sa vyrovná s vecnou stránkou problému.

Vychádzajúc z uvedených východísk možno v závere zhrnúť, že navrhovateľom napadnuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení, nie sú podľa názoru ústavného súdu v konflikte s čl. 39 ods. 1 ústavy ani s čl. 55 ods. 1 ústavy. ...“

Vzhľadom na citovaný nález Ústavného súdu odvolací súd pri posudzovaní zákonnosti rozhodnutia odporkyne o nároku na invalidný dôchodok vychádzal z ustanovení § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení, v zmysle ktorých v konaní o nároku na invalidný dôchodok podľa tohto zákona nemožno prihliadať na doby, ktoré boli navrhovateľovi zhodnotené pre nárok na výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z. z.. Bez uvedenej doby služby navrhovateľ získal obdobie dôchodkového poistenia v rozsahu iba 12 rokov a 280 dní, takže pred vznikom invalidity vzhľadom na vek nad 45 rokov nesplnil podmienku najmenej 10 rokov dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 písm. g/ zákona o sociálnom poistení, a preto mu nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 tohto zákona nevznikol.

Navrhovateľ namietal, že vzhľadom na časť IX. a jeho Čl. 57 a Čl. 58 Dohovoru o minimálnej norme sociálneho zabezpečenia (č. 102) sa invalidný dôchodok má zabezpečiť chránenej osobe, ktorá pred tým, ako nastala sociálna udalosť, splnila podľa určených pravidiel čakaciu dobu 15 rokov príspevkových alebo zamestnania alebo 10 rokov pobytu.

Dohovor č. 102 bol zverejnený v Zbierke zákonov pod č. 461/1991 Zb. s tým, že Československá socialistická republika prijíma záväzky k Dohovoru s výnimkou jeho častí IV a VI. Časť IX tohto dohovoru upravuje v Čl. 53 až 58 základné podmienky nároku na invalidný dôchodok a jeho výšku.

Podľa Čl. 56 Dohovoru č. 102 dávkou je pravidelne sa opakujúca platba vypočítaná takto:

- (a) podľa ustanovení článku 65 alebo 66, ak sú chránené skupiny zamestnancov alebo skupiny ekonomicky činného obyvateľstva,
- (b) podľa ustanovení článku 67, ak sú chránení všetci obyvatelia, ktorých prostriedky po dobu sociálnej udalosti nepresahujú určenú hranicu.

Podľa Čl. 57 ods. 1 ak nastane krytá sociálna udalosť, má sa dávka uvedená v článku 56 zabezpečiť aspoň:

- a) chránenej osobe, ktorá predtým, než nastala sociálna udalosť, splnila podľa určených pravidiel čakaciu dobu, ktorá môže byť buď 15 rokov príspevkových alebo zamestnania, alebo 10 rokov pobytu, alebo
- b) ak sú zásadne chránené všetky ekonomicky činné osoby, chránenej osobe, ktorá splnila čakaciu dobu troch príspevkových rokov a v ktorej mene bol za dobu, po ktorú pracovala, zaplatený určený priemerný ročný počet príspevkov.

Podľa Čl. 57 ods. 2 ak poskytnutie dávky uvedenej v odseku 1 závisí od splnenia určitej minimálnej príspevkovej doby alebo doby zamestnania, krátená dávka sa musí zabezpečiť aspoň:

- a) chránenej osobe, ktorá, skôr než nastala sociálna udalosť, splnila podľa určených pravidiel čakaciu dobu piatich rokov príspevkových alebo zamestnania, alebo
- b) ak sú zásadne chránené všetky ekonomicky činné osoby, chránenej osobe, ktorá splnila čakaciu dobu troch príspevkových rokov a v mene ktorej bola za dobu, po ktorú pracovala, zaplatená polovica určeného priemerného ročného počtu príspevkov podľa bodu (b) odseku 1 tohto článku.

Podľa Čl. 57 ods. 4 pomerné krátenie percentnej sadzby uvedenej v tabuľke pripojenej k časti XI, sa môže vykonať, ak čakacia doba pre dávku zodpovedajúcu krátenej percentnej sadzbe je viac než päť ale

menej než 15 rokov príspevkových alebo zamestnania. Krátená dávka sa poskytuje podľa odseku 2 tohto článku.

Odvolací súd poukazuje na to, že čo sa týka nároku na invalidný dôchodok, v zmysle § 1 ods. 3 v spojení s § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení sa tento zákon vzťahuje len na policajtov, ktorí dobu služby policajta nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok. Zákonom o sociálnom poistení sú teda chránené len určité skupiny zamestnancov, resp. skupiny ekonomicky činného obyvateľstva, nie sú však chránené všetky ekonomicky činné osoby, a preto podmienka získania 15 rokov dôchodkového poistenia u poistencov vo veku nad 45 rokov (§ 72 ods. 1 písm. g/ zákona o sociálnom poistení) nie je podľa názoru odvolacieho súdu v rozpore s čl. 56 písm. a/ a čl. 57 ods. 1 písm. b/ Dohovoru č. 102 o minimálnej norme sociálneho zabezpečenia. V danom prípade navrhovateľ vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia nezískal potrebnú dobu 15 rokov dôchodkového poistenia (15 rokov príspevkového obdobia alebo zamestnania). Keďže navrhovateľ vzhľadom na dobu služby policajta v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok nie je v zmysle čl. 56 písm. a/ Dohovoru č. 102 v spojení s § 1 ods. 3 zákona o sociálnom poistení chránenou osobou, nevzťahuje sa na neho ani ustanovenie čl. 57 ods. 2 písm. a/ Dohovoru č. 102, týkajúce sa nároku na krátený invalidný dôchodok v prípade získania menej ako 15 rokov príspevkových alebo zamestnania.

Z uvedených dôvodov aj odvolací súd považoval preskúmané rozhodnutie odporkyne za súladné so zákonom, a preto rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 v spojení s § 219 OSP potvrdil ako vecne správny.

O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 OSP v spojení s § 224 ods. 1, § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 OSP tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, keďže navrhovateľ v tomto konaní nebol úspešný.

Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný riadny opravný prostriedok.